

kasya Cumhuriyeti'nin ortadan kaldırılması üzerine 1922 yılına kadar silâhlı mücadelelerine devam ettilerse de bunda başarılı olamadılar. Bolşevikler, bölgedeki hâkimiyetlerini sağlamlaştırdıktan sonra Şimâli Kafkasya Cumhuriyeti'ni meydana getiren toplulukları kabile esasına göre bölgelere ve cumhuriyetlere ayırdılar. Karaçaylar, Karaçay-Çerkez Muhtar Bölgesi'nde, Balkarlar da Kabarda-Balkar Muhtar Cumhuriyeti'nde kaldılar.

II. Dünya Savaşı sırasında Karaçay-Balkarlar'ın yaşadığı bölge kısa bir süre (Ağustos 1942 – Şubat 1943) Alman işgali altında kaldı. Bu işgal esnasında Karaçay-Balkarlar'ın Almanlar'la iş birliği yaptığını ileri süren Sovyet hükümeti, 1944 yılında çıkarılan bir kararnâmeyle onları Kazakistan ve Orta Asya'ya sürgüne gönderdi. Halbuki bu dönemde, II. Dünya Savaşı'nda başarı gösteren yaklaşık 15.000 Karaçay-Balkarlı'ya çeşitli madalyalar, on dört kişiye de Sovyetler Birliği'nin en üstün madalyalarından olan Sovyet ittifak madalyası verilmişti. Sürgün kararı bir gece yarısı ansızın uygulamaya konuldu. Karaçay-Balkarlar, sürgün sırasında ve gittikleri bölgelerdeki hayat şartlarının uyum sağlayıncaya kadar nüfuslarının önemli bir kısmını kaybettiler. 9 Ocak 1957 tarihinde Kruşçev hükümeti zamanında çıkarılan yeni bir kanunla Karaçay-Balkarlar anavatanlarına geri döndüler.

1 Aralık 1990 tarihinde Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlı Karaçay-Çerkez Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ilân edildi. Karaçay Kongresi ise ayrı bir Karaçay Cumhuriyeti ilân etti. Fakat alınan bu kararlar Moskova tarafından kabul edilmedi. 3 Temmuz 1991'de ise yeni bir kararla Karaçay-Çerkez Özerk Bölgesi özerk cumhuriyet statüsüne yükseltildi.

Karaçay-Balkarlar'ın dilleri Altay dil ailesinin batı Türk dilleri grubuna girmekte olup Kuzey Kafkasya'da yaşayan diğer iki Türk topluluğunun (Kumuklar ve Nogaylar) dillerine de benzemektedir. Karaçay-Balkarlar'ın iki ana lehçesi vardır: Karaçay-Baksançekem ve Balkar. Modern Karaçay-Balkar edebî dili bu iki lehçenin birleşmesinden meydana gelmiştir. Kelime hazinesinde Kafkas, İran, Arap, Fars ve Rus dillerinin etkisi vardır. Özellikle komünist döneminden itibaren Rusça'nın devlet dili olması ve yüksek öğretimde Karaçay-Balkarca'ya yer verilmemesi yüzünden Rusça'nın etkisi artmıştır. Karaçay-Balkarlar 1920'ye kadar

Arap alfabesini, 1920-1924 yılları arasında değişikliğe uğramış Arap alfabesini ve 1924-1936 yıllarında Latin alfabesini kullanmışlar, 1936'dan itibaren de Kiril alfabesini kullanmak zorunda bırakılmışlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

M. Fahrettin Kırzoğlu, *Osmanlılar'ın Kafkas-Ellelerini Fethi: 1451-1590*, Ankara 1976, s. 29, 312; A. Bennigsen – S. E. Wimbush, *Muslims of the Soviet Empire*, London 1985, s. 201-204; S. Akiner, *Islamic Peoples of the Soviet Union*, London 1986, s. 226-230; Ufuk Tavkul, *Kafkasya Dağlılarında Hayat ve Kültür*, İstanbul 1993; a.mlf., "Karaçay-Çerkes Cumhuriyetinde Etnik Yapı", *Birleşik Kafkasya*, sy. 4, İstanbul 1995, s. 24-26; J. Minahan, *Nations Without States: A Historical Dictionary of Contemporary National Movements*, Westport-Connecticut 1996, s. 274-276; Mızinalı İsmail, "Karaçay-Malkar Halkının Tarihçesi", *Birleşik Kafkasya*, sy. 19 (1999), s. 1-52; Hanafiy Biciyev, "XIV-XVII. Yüzyıllarda Karaçaylılar" (trc. Adilhan Appa), *Kırım Dergisi*, sy. 26, Ankara 1999, s. 52-53; "Balkartısı", *BSE*, II, 578-579; "Kabardino-Balkarskaya Avtonomnaya Sovetskaya Sotsialisticeskaya Respublika", a.e., XI, 88-94; "Karaçaevo-Çerkeskaya Avtonomnaya Oblast", a.e., XI, 398-401; "Karaçevtsi", a.e., XI, 401; "Garaçay-Çerkes Muhtar Vilayeti", *Azerbaycan Sovyet Ensiklopediyası*, Bakü 1979, III, 66-68.

İSMAİL TÜRKÖĞLÜ

KARACELEBİZÂDE ABDÜLAZİZ EFENDİ

(ö. 1068/1658)

Osmanlı şeyhülislâmı ve tarihçisi.

1000 (1592) yılı sonlarına doğru Bursa'da doğdu. Köklü Osmanlı ulemâ ailelerinden biri olan Karacelebizâdeler'e mensuptur. Babası Rumeli kazaskerliği de yapan Hüsâmeddin Efendi'dir. Aile Karacelebi adını, Abdülaziz Efendi'nin büyük dedesi Hüsâmeddin Efendi'nin Niğdeli Kara Ya'küb b. İdris b. Abdullah'ın damadı olmasından dolayı almıştır.

Babasının 1007'de (1598) vefatı üzerine yetim kalan Abdülaziz Efendi müderrislik, kadılık, Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yapmış olan ve Zuhûrî mahlasıyla şiirleri bulunan ağabeyi Mehmed Efendi'nin yanında yetişti. Hoca Sâdeddin Efendi'nin oğlu Mehmed Efendi'nin kızıyla evlendi ve Şeyhülislâm Sun'ullah Efendi'den mülâzemet alarak çeşitli medreselerde müderrislik yaptı. 1021 Cemâziyelevvelinde (Temmuz 1612) Hayreddin Paşa, 1024 Rebîülevvelinde (Nisan 1615) Ali Paşa-yı Cedid, 1025 Rebîülevvelinde (Nisan 1616) Pirî Paşa, 1026 Rebîülâhîrinde (Nisan 1617) Kalenderhâne medresele-

rine ve 1029 Muharreminde (Aralık 1619) Sahn-ı Semân medreselerinden birine müderris olarak tayin edildi. 1030 Rebîülevvelinde (Şubat 1621) Bursa Sultâniye ve aynı senenin zilhiccesinde (Kasım 1621) Edirne Selimiye Medresesi'ne nakledildi. 1032 Recebinde (Mayıs 1623) İstanbul'da Hâkâniyye-i Vefâ Medresesi müderrisliğine getirildi.

I. Mustafa zamanında ciddi bir ulemâ tepkisi olan Fâtih Camii olayına (1032/1623) katılması dolayısıyla Bursa'da Mol-la Hüsrev Medresesi müderrisliğine tayin edilmek suretiyle İstanbul'dan uzaklaştırılan Abdülaziz Efendi, birkaç ay sonra IV. Murad'ın tahta geçmesi üzerine affedilerek İstanbul'a geldi ve Süleymaniye medreselerinin birine tayin edildi. 1033 Cemâziyelâhîrinde (Nisan 1624) Yenişehir kadılığına gönderilmesi kariyerinde yeni bir dönemin başlangıcını oluşturdu. Kısa süre kaldığı bu görevden iki yıl sonra Mekke kadısı oldu. Görev süresini tamamlayarak İstanbul'a dönüşünün ardından Edirne kadılığı pâyesini aldı. 1043 Recebinde (Ocak 1634) İstanbul kadılığına getirildi.

Karacelebizâde'nin İstanbul kadılığı oldukça hareketli geçti. IV. Murad, Lehistan seferi için Edirne'de bulunduğu sırada İstanbul'da meydana gelen yağ darlığı Abdülaziz Efendi'nin narh hususunda gösterdiği katı tutumuna bağlandı ve bizzat IV. Murad kendi hattıyla gönderdiği emirde İstanbul kadısının tutuklanıp bir kayığa bindirilmesini ve Adalar civarında denize atılmasını istedi. Sadrazam Bayram Paşa'nın araya girmesiyle son anda ölümünden kurtulan Abdülaziz Efendi Kıbrıs'a sürüldü.

Kıbrıs'ta bir buçuk yıl kalan Abdülaziz Efendi hakkında bazı devlet ricâlinin, "Si-masında semere-i salâh zâhir olmuştur" diyerek IV. Murad nezdindeki girişimleri sonucu İstanbul'a dönmeye izin verildi (Ramazan 1045 / Şubat 1636). Ancak IV. Murad'ın ölümüne kadar (1049/1640) resmî görev alamadı. Arpalığı olan Dimetoka'da vaktini eserlerinin telifiyle geçirdi. Abdülaziz Efendi'nin, kayınbiraderi olan Hoca-zâde Ebûsâid Mehmed Efendi'nin şeyhülislâmlığı sırasında (1053/1644) Anadolu kazaskeri olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Anadolu kazaskerliğinden 15 Receb 1054'te (17 Eylül 1644) Rumeli kazaskerliğine nakledildiği hususu bir ruûs kaydında yer alır (BA, KK, nr. 258, s. 57).

Sultan İbrâhim devrindeki olaylardan oldukça etkilendiği anlaşılan Abdülaziz

KARAÇELEBİZÂDE ABDÜLAZİZ EFENDİ

Efendi padişahın tahttan indirilmesi sırasında ön planda rol oynadı. Şehzade Mehmed'in (IV.) sağ koltuğundan tutarak tahtın yanına kadar getirdi. Sultan İbrâhim'in itirazlarına sert sözlerle, hatta bazı kaynaklara göre ağır hakaretlerle karşılık verdi. Fakat İbrâhim'in idamı üzerine bu karardan haberi olmadığını belirterek kendini savundu. Ancak bu meseleler dolayısıyla Vâlide Kösem Sultan ile arası açıldı.

IV. Mehmed'in cülûsunun arkasından 19 Receb 1058'de (9 Ağustos 1648) fiilen Rumeli kazaskerliğine getirilen Abdülaziz Efendi, bu görevde iken *Ravzatü'l-ebrâr* adlı kitabını IV. Mehmed'e takdim ederek padişahın iltifatına mazhar oldu. Şeyhülislâm Hoca Abdürrahim Efendi'nin azlinden sonra, arasının iyi olmadığı vâlide sultanın tesiriyle çok arzu ettiği şeyhülislâmlık makamına geçemeyince hayal kırıklığına uğradı ve fıkha dair *el-Kâfi* adlı eseri bizzat sultana takdim ederek (1059/1649) Rumeli kazaskerliğinin yanı sıra şeyhülislâmlık pâyesinin kendisine verilmesini sağladı. Bu durum Osmanlı tarihinde örneği olmayan bir uygulamaydı. Gerek vâlide sultan gerekse bazı vezirlerle olan anlaşmazlığı sarayda yapılan bir toplantıda gün yüzüne çıktı. Bunun üzerine 8 Şevval 1059'da (15 Ekim 1649) Rumeli kazaskerliğinden azledildi. Tırnova ve Sahra kazaları kendisine arpalık olarak verildi. Ertesi yıl arpalıkları Mihaliç ve Kirmastı olarak değiştirildi. Bahâî Mehmed Efendi şeyhülislâmlıktan azledilince vâlide sultana rağmen Bektaş Ağa'nın yardımıyla 11 Cemâziyelevvel 1061 (2 Mayıs 1651) tarihinde meşihat makamına kavuştu.

Dört ay kadar süren şeyhülislâmlığı zamanında eski teşrifât âdetlerini uygulamaya koyduğu, müderrislerin tayininde hassasiyet gösterdiği, vakıfların düzenlenmesi için çalışmalar yaptığı belirtilir. Ancak meydana gelen karışıklıklar bu işleri tamamlamasını engelledi. O sırada Kösem Sultan'ın öldürülmesinin ardından ağalarla sarayın arası iyice açılmış, Divân-ı Hümâyûn önüne taht kurulmuş, sancak çıkarılarak herkes bunun altında padişahın yanında toplanmaya çağırılmış, buna karşılık Ağakapısı'nda toplanan ağalar ulemâyı davet etmiş ve bu arada Şeyhülislâm Abdülaziz Efendi'ye de haber göndermişlerdi. Bir süre gidip gitmemekte tereddüt eden Abdülaziz Efendi vefa borcu olduğu gerekçesiyle bu davete katılmış ve bir bakıma hangi tarafın yanında oldu-

ğunu da belli etmiştir. Fakat olaylar sarayın lehine dönünce 17 Ramazan 1061'de (3 Eylül 1651) azledilerek Sakız'a sürüldü.

Sakız'da sürgünde bulunduğu sırada saraya son derece hürmetkâr olduğunu bildiren mektuplar yazdı. Bunları devletin yüksek katlarındaki tanıdıklarına gönderdi, padişah için doksan beyitlik bir terakibibend kaleme aldıysa da bu şiir ve buna benzer gayretleri affedilmesine yetmedi. Daha sonra Ege denizinde çıkması muhtemel bir savaş tehlikesi yüzünden yerine bir nâib bırakmak suretiyle Bursa'ya gelmesine izin verildi (1062/1652). Ömrünün son altı yılını Bursa'da İstanbul'a gidebilmenin hasretiyle geçirdi ve 6 Rebülâhîr 1068'de (11 Ocak 1658) vefat etti. Vasiyeti üzerine Bursa'da Deveciler Kabristanı bitişiğinde Timurtaş Muallimhânesi civarında defnedildi.

Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi, içinde yer aldığı siyasî olaylar yanında edebî ve tarihî eserleriyle de şöhret kazanmıştır. İnşâ ve belâğata önem verdiği ve üç dili çok iyi kullandığı eserlerinden ve şiirlerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca hayatının son yıllarını geçirdiği Bursa'da bazı hayratı bulunmaktadır. Bursa Ulucamii'nin iki tarafına birer sofa, Setbaşı'nda cami, ulucaminin batısında bir muallimhâne yaptırdığı, Bursa'ya iki saat mesafede Uludağ eteğindeki Gümgüm mesiresinden şehre "müftü suyu" ismiyle meşhur olan bir su getirttiği ve bir kısmı kitâbeli, çinilerle süslü kırk kadar çeşme inşa ettirdiği bilinmektedir.

Eserleri. 1. *Ravzatü'l-ebrârî'l-mübîn bi-vekyâi selefii mâziyye ve'l-ahbâr*. Hz. Âdem'den 1058 (1648) yılına kadar gelen olayları içine alan umumi bir tarihtir. Abdülaziz Efendi'nin Rumeli kazaskeri olduğu sırada 1059'da (1649) bitirdiği ve IV. Mehmed'e takdim ettiği eser basılmış olup (Bulak 1248) bir kısmı Avrupa kütüphanelerinde olmak üzere otuzun üzerinde yazma nüshasının bulunması o devirde çok okunduğunu gösterir. **2. *Zeyl-i Ravzatü'l-ebrâr*.** Bursa'da kaleme alınmıştır. IV. Mehmed'in cülûsundan Abdülaziz Efendi'nin ölüm tarihine kadar geçen on yıllık olayları ihtiva eder. Bu zaman içerisinde önemli olayların yakın şahidi olmuş veya hadiseleri güvenilir şahıslardan dinlemiş bir devlet adamının ağır bir dille, akıcı ve sanatkârane bir üslûpla yazdığı bir nevi hâtıra niteliği taşır. Yazarın kendini savunan bir üslûp kullandığı eser Nevzat Kaya tarafından doktora çalışması olarak hazırlanmıştır (1990, İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü). **3. *Süleyman-***

nâme (Bulak 1248). Kanûnî Sultan Süleyman'ın tahta çıkışından ölümüne kadar gerçekleşen fetihleri, olayları ve zamanında yetişen ulemâ ve vezirlerin biyografilerini içine alır. **4. *Zafernâme*.** Sadrazam Kemankeş Kara Mustafa Paşa'nın isteği üzerine kaleme alınmış olup IV. Murad'ın Revan ve Bağdat seferlerinin tarihçesidir. *Târihçe-i Feth-i Revân ve Bağdad* adıyla da bilinir. 1044 (1635) yılında IV. Murad'ın Üsküdar'dan hareketiyle başlayan eser, Kara Mustafa Paşa'nın Kasrışir'in Antlaşması ile İran barışını temin ettikten sonra İstanbul'a geliş tarihi olan 1049'a (1640) kadar devam eder. Olaylar yedi bölüm halinde anlatılmıştır. İlâve edilen sekizinci bölümde ise sadrazamın 1053 (1643) yılına kadar yaptırdığı çeşme, yol, köprü, hamam gibi imar faaliyetlerinden bahsedilmektedir. Eserin bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (Esad Efendi, nr. 2086/3). **5. *Mir'âtü's-safâ*.** Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e kadar gelen peygamberlerden bahseder. Bu arada Resûl-i Ekrem'in ne-sebi, doğumu, mi'racı ve vefatına kadar olan olayları da anlatır. Âşir Efendi (nr. 269) ve Süleymaniye (Esad Efendi, nr. 2405-2406; Pertev Paşa, nr. 501) kütüphanelerinde nüshaları bulunmaktadır. **6. *Fevâihü'n-nebeviyye fî Siyeri'l-Mustafaviyye*.** Sa'deddin Muhammed b. Mes'ûd el-Kâzerûnî'nin *Siyer-i Nebeviyye* adlı eserinin Farsça aslından Türkçe'ye yapılmış tercümesidir. Dört bölümden meydana gelen kitabın birinci bölümü peygamberlerden, son üç bölümü ise Hz. Peygamber ve zamanındaki olaylardan bahseder. Eserin sonunda çeşitli meselelerin yer aldığı bir hâtıme kısmı vardır (Süleymaniye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 734; Şehid Ali Paşa, nr. 1926). **7. *Gülşen-i Niyâz*.** Kıbrıs'ta iken mesnevi tarzında yazdığı bu kitabında İstanbul'dan ayrılışını, Kıbrıs'a gidişini, orada duyduğu gurbet üzüntülerini ve dönüşünü anlatmaktadır (Süleymaniye Ktp., Mihrişah Sultan, nr. 252). **8. *Münâcât*.** Seksen beyitlik bir şiirdir. Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Esad Efendi, nr. 3809/18, vr. 163-166) müstakil bir risâle olarak görünen münâcât *Zeyl-i Ravzatü'l-ebrâr*'ın içinde de yer almaktadır. **9. *Nefahâtü'l-üns fî şerhi Ravzati'l-Kuds*** (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1828; Hasan Hüsnü Paşa, nr. 517). Fıkha dairdir. **10. *Hallü'l-iştibâh 'an 'ukûdi'l-Eşbâh*** (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 650). Müellifin mukaddimede verdiği bilgiye göre bu çalışmada Zeynüddin İbn Nuceym'in çok rağ-

bet gören, ancak konularının dağınıklığı sebebiyle rahatça kullanılamayan *el-Eş-bâh ve'n-nezâ'ir* adlı eseri yeniden düzenlenmiş, lüzumlu görülen yerleri açıklanmıştır. 11. *Risâle fi kavli'l-Beyzâ-vî "enne'l-mu'tebere tahşîşu hâze'l-hüküm"* (Süleymaniye Ktp., Reşid Efendi, nr. 1046/14, vr. 132-139).

Abdülaziz Efendi'nin ayrıca *Hilyetü'l-enbiyâ*, *el-Kâfi*, *Kitâbü'l-Elgâz fi'l-fıkhi'l-Hanefî* adlı eserleriyle *Ahlâk-ı Muhsinî* tercümesi, bir divanı ve *Risâle-i Kalemîyye* adlı kitabının bulunduğu belirtilir. Fetvalarının *Fetâvâ* adıyla toplandığı da bilinmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, KK, nr. 258, s. 57; Mecdî, *Şekâik Tercümesi*, s. 391; Atâî, *Hadâiku'l-hakâik fi tekmil-i's-Şekâik*, İstanbul 1268, s. 416-417; Kâtib Çelebi, *Fezleke*, II, 152; Naimâ, *Târih*, III, 207; VI, 348; Uşşâkizâde İbrâhim, *Zeyl-i Şekâik* (nşr. H. J. Kisling), Wiesbaden 1965, s. 243; Belîğ, *Güldeste*, s. 314-316; Şeyhî, *Vekâyiü'l-fuzalâ*, s. 252-254; Müstakimzâde, *Devha-i Meşâyih-i Kibâr*, Süleymaniye Ktp., Âşir Efendi, nr. 251, vr. 21^{a-b}; Ayıntâbi Mehmed Münib, *Zeyl-i Devhatü'l-meşâyih*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2441, vr. 22^{a-b}; Hammer (Atâ Bey), IX, 190; *Sicill-i Osmânî*, III, 339; *İlmîyye Salnâmesi*, s. 461; Ahmed Refik (Altınay), *Âlimler ve Sanatkârlar*, İstanbul 1924, s. 151 vd.; *Osmanlı Müellifleri*, III, 121; Orhan F. Köprülü, "Şeyhülislam Kara Çelebi-zâde Abdülaziz Efendi ve Müftü Suyu", *TTK Belleten*, XI/138 (1947), s. 137-145; F. Babinger, "Abdülaziz Efendi", *İA*, I, 64; N. Göyünç, "Kara-Çelebi-Zâde", *EA* (İng.), IV, 573-574.

NEVZAT KAYA

KARAÇİ

Pakistan'ın en büyük şehri.

XVIII. yüzyılda Hint Okyanusu'nun Sind sahillerinde ve İndus deltasının kuzeybatısında küçük bir balıkçı köyü olarak kurulmuştur. Bilinen ilk ahalisi Belûçlar'ın Dodâî koluna mensup Kulaçiler'dir. Kay-

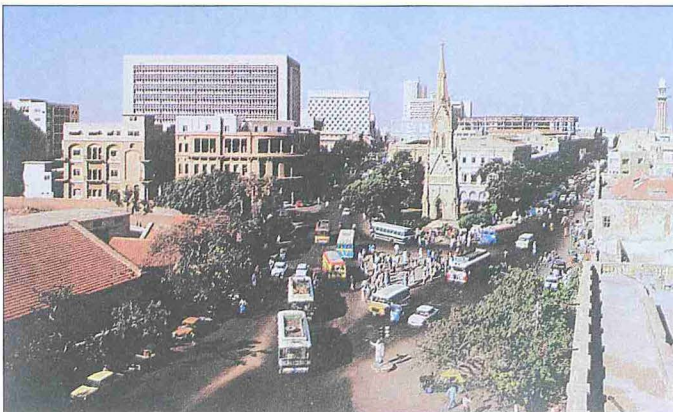
Karaçi
Limanı'ndan
bir görünüş

naklara Caranjee, Crochey, Krotchey, Currahee ve Kurrache yazılışlarıyla geçen isminin bu kavmin adından alındığı sanılmaktadır. XVIII. yüzyılın sonlarına doğru 15.000 nüfuslu bir liman şehrine dönüşen Karaçi, Tâlpûr Emîri Feth Ali Han'ın 1795'te limanın ağzındaki Manora Buru'na bir kale yaptırmasıyla daha fazla önem kazandı. 1839'da şehre İngilizler hâkim oldular ve kurdukları çeşitli tesislerle burayı sömürge ürünlerini İngiltere'ye gönderdikleri bölgenin en işlek limanı haline getirdiler. Mısır'da Süveyş Kanalı'nın deniz trafiğine açılmasıyla (1869) Karaçi'nin ticarî hayatında hissedilir bir canlanma başladı. 1878'de Mültan, Pencap ve Delhi demiryolu buraya ulaştı. XX. yüzyıla girildiğinde Hint Okyanusu'nun en önemli limanı Karaçi idi.

XX. yüzyılın ilk çeyreğinde Karaçi siyasî gelişmelerin merkezi oldu. Burada 8 Temmuz 1921'de Hindistan Hilâfet Kongresi toplandı; 25 Mart 1931'de Mahatma Gandi ile Hindistan genel valisi Lord Irwin buluşarak Hindistan'ın geleceğini tartıştılar; 24 Aralık 1943'te Hindistan Müslümanları Birliği tarihî toplantılarından birini yaptı. Yine Karaçi, II. Dünya Savaşı sı-

rasında ve Pakistan ile Hindistan devletlerinin kuruluş öncesi günlerinde önemli gelişmelere sahne oldu. 11 Ağustos 1947 günü burası Pakistan Devleti'nin başşehri ilân edildi ve bu durumunu 1959'a kadar korudu. 11 Eylül 1948'de şehirde vefat eden Muhammed Ali Cinnah yine burada toprağa verildi ve üzerine şehrin merkezinde modern bir üslûp sergileyen bir anıt mezar yapıldı.

Karaçi, kuzeydeki Ravalpindi ve şimdiki başşehir İslâmâbâd'a rağmen ticaret, sanayi, finans ve kültür merkezi olma durumunu muhafaza etmekte ve millî-kolonyal-modern mimarisi, gecekondu semtleriyle ülkenin her bakımdan karakteristik özelliklerini taşımaktadır. Hızlı bir büyüme ve nüfus artışı görülen şehir Belûç, Patan, Sindli, Hindu ve Avrupalı yabancılardan oluşan karışık nüfus yapısıyla dikkat çeker. Pakistan'ın kuruluşundan sonra müslümanlar kalabalık bir şekilde buraya göç ederek şehri genişletmişlerdir. Nüfus sürekli olarak artmaktadır; 1891'de 98.000, 1921'de 202.000, 1941'de 359.000, 1961'de 2.134.870, 1981'de 5.100.000 ve 1998'de 9.800.000 iken 2000'de 10.000.000'u aşmış durumdadır. Özellikle petrokimya, demir çelik ve tekstil tesisleri bu şehirde toplanmıştır; bunların dışındaki başlıca sanayi dallarını metal eşya, kağıt, mobilya, deri, kauçuk, elektrikli eşya ve dokumacılık teşkil eder. Peşâver ve İslâmâbâd'ı güneye bağlayan karayolunun son noktası Karaçi'dir. İran ile teması Zâhidân yolu sağlar. Burada denize ulaşan demiryolu sistemi Sind ve Pencap bölgelerinin can damarı durumundadır. Afganistan, Belûcistan, Pencap ve Sind'deki üretimlerin başlıca ihracat limanı olan Karaçi'de milletlerarası hava limanı da bulunmaktadır. Karaçi Üniversitesi 1950'de kurulmuştur.

Karaçi'den
bir görünüş